

A r v a m u s

Helvi K o p l i diplomitöö "Soome laensõnad eesti kirjakeeles a. 1912 - 1921" kohta.

H. Kopli diplomitöö on 480-leheküljeline uurimus, mis annab ülevaate soome laenude kõige intensiivsemast tulekuperioodist eesti kirjakeelde. Töö on kateedri poolt vaatluse alla võetud ulatuslikuma teema "Soome laensõnad eesti kirjakeeles" üks osa. Eelnevalt on järginud vastavat küsimust L. Kiivit 19. sajandi lõpul ja L. Labe käesoleva sajandi algusaastail.

H. Koppel on töö koostamisel võtnud arvesse nimetatud varasemaid diplomitöid ja J. Mägist kõne all olevat küsimust puudutavaid artikleid. Põhimaterjali on autor kogunud aga kõne all oleva perioodi kirjanduse ja sõnaraamatute läbitöötamisel. Selleks on läbi vaadatud üleloo suurema ja väiksema ürguse, sealjuures valdav osa meie keeleuuen-
dusliku traditsiooniga kirjavarast.

Materjali esituses on töö autor järginud juba eelnevates diplomitöödes väljakujunenud esitusviisi. Sissejuhatavas osas antakse ülevaade varasematest soome laensõnadest rühmitatuna esmakordselt tarvitatate järgi

Töö põhiosa moodustab 410-leheküljeline alfabeetiline sõnaloend, mis on koostatud asjatundlikult ja otstarbekohaselt. Varasemate allikate najal on toodud sõna esimene teada olev esinemiskoht ja seejärel teatud valik sõna esinemis- ja tarvitamisjuhte vaatlusalusel perioodil. Vastav valikainestik võimaldab saada ülevaate iga laensõna tähendusest ja produktiivsusest. Sõnaartiklite lõpul tuuakse soome keele vaste ja kirjandus, kus sõna on varem käsitletud. Töö autori poolt lisatud märkused ja arutlused on põhjendatud ja tabavad.

Oma töö tulemusena on autor võinud osutada, et kõne all oleval perioodil tuli esmakordselt tarvitusele ca 670 soome laensõna, millest üle 300 on jäänud keelde püsima.

Töö kirjutaja on õigesti orienteerunud keeleuuenusliikumise olemuse iseloomustamisel ja suutnud kriitiliselt hinnata ühe või teise laenuettepaneku sobivust eesti keeles.

Väiksemate komistuste ja soovidenähtude tuleb mainida järgmisi.

Lk. 4 on mainitud võrdsena teiste soome laensõnu käsitlevate uurimustega R. Kulli seminaritööd, mis on vaid refereeriv ülevaade.

Lk. 3 ei tahaks täiesti nõustuda autoriga, et "Soome laensõnu on

eesti keeles seni võrdlemisi vähe uuritud". L. Kiiviti ja L. Labe diplomitööde näol on 1912. aastani küllaltki tihe materjal olemas.

Lk. 6 on 17. saj. soome laensõnade kohta üteldud "Osa neist sõnadest võivad olla kirde-eesti murdesõnad, mõned aga sugulaskeeltes paralleelselt esinevad". Neid sõnarahmi ei saa vastandada, kirde-eesti rannikumurde sõnad võivad esineda ka sugulaskeeltes.

Lk. 15-23 on toodud eelnevail perioodidel keelde tulnud soome laensõnu. Real juhtudel oleks siin tahtnud näha ka tähendusi, sest käsitloleva töö loetelus neid ei esine, näit. tegija, keelmatu, määr, vesiajupuu, suuremoeline, pulka, hoidja, tehtav, punnaline, nahjus, puikkari; mõnelgi neist sõnadest on eesti keeles usuaalselt teine tähendus.

Lk. 35 on sõna käsitletud tarvitatud käsitatud tähenduses.

Lk. 468 esineb turmuma, alfabeetilises järjestuses (lk. 393) seda pole, kas on mõeldud siin sõna turwuma (lk. 393)?

Lk. 468 esineb lause: "Paljud sõnad on moodustatud soome keele eeskujul meie oma tuletuslõppe kasutades". Mida mõeldud - kas soome keelest pärinevat tüve?

Kasutatud kirjanduses on toodud vastupidi tavalisele esitusviisile eesnimi initsiaalid perekonnanime ees, samuti on ühendatud loetelus trükitud ja käsikirjalised materjalid; A. Kallase "Lahkuvate laevade linn" puhul puudub ilmuniskoht ja aeg.

Üldiselt on töö vormistusest ja keeleliselt korrektne. Väiksemaid kirjutusvigu on:

lk. 5 kodanlik natsionalistlik pro kodanliknatsionalistlik;

lk. 6 Wandradt pro Wanradt;

lk. 11 üksikud pro üksikuid;

lk. 24 sõnad võtavad pro sõna;

lk. 27 jutumärgid lõpevad, algust ei ole aga märgitud;

lk. 28 iga suhtes pro igas;

lk. 32 jätkuvad kontaktid pro jätkub kontakt;

lk. 32 mille pro millele;

lk. 38 ja 465 tarbetult korduvalt sõna ja harras;

lk. 466 stiilistel pro stiililistel;

lk. 37 esines pro esinesid.

Loetletud pisikomistused ei kahjusta olulisel määral töö kvaliteeti. Võib öelda, et E. Koppel on teinud ära tohutu suure töö ja andnud seega usaldatava uurimuse, mis ületab materjali ulatuselt tublisti diplomitööle seatud nõuded.